

**Precist ett halft
hundrade tankepiller
: att taga ett
isender : till
invärt...**

Ericson, Tore,

81 A Br.

National Library
of Sweden

ERICSON, G. TH. *litt. m.*

(B_u)

6

Upsala
1871

RICSON, G. TH.

Vikt. S.
(Br)
0

Precist

Ett halft hundra

TANKEPILLER.

All taga ett isender.

Till invärtes bruk; ord. av D:r
Didrick Wasserkolcker.

"Un peu de chaque chose et rien du tout."

Mortaigne.

1871

1774

Die holl. handbo

van de

An loge de

van de

-bidrik Wasserschouder

In den de

1774

1.

Också *vårt* århundrade har sin karakteristiska spetälska, som tyvärr är temligen allmän och mera ingripande kanske än mången tror, ehuru — märkvärdigt nog — tills dato ingen enda läkare gjort den till föremål för sina patologiska studier. — Den plär gemenligen framträda i svarta fläckar på högra handens fingrar samt dessutom ofta vid högra örat, dess kriser yttra sig i periodiska ryckningar i högra handen jemte en till galenskap gränsande avsky för rent oskrivet papper. Vi kalla denna moderna spetälska vanligen; — *skrivklåda*.

2.

För de flesta människor är den djupsinnigaste sentens den, som framträder i form av — *tankstreck.*

3.

Vårt s. k. civiliserade liv hatar all originalitet. Redan *innan* vi inträdt i världshvimlet, kunna vi erfara dess allt nivellerande verkningar, — och de egenheter, som i ungdomen visa sig inom hvars och ens olika skaplynnen och som skänkas oss av våra olika anlag, försvinna så småningom hos de allra flesta; — kantigheterna nötas så småningom bort vid den ständiga friktionen mot stridiga elementer här i livet. Civilisationens strävan synes just icke gå ut på att göra människan vare sig lyckligare eller bättre, utan endast att

få en medelsort av lyckliga och olyckliga, goda och dåliga, — en *stereotyperad* upplaga av skaparens största mästerverk: "menniskan"; — den mäter våra proportioner efter konvensansens alnmått, kant-hugger oss alla efter en viss modell och gör oss sålunda alla *lika* och lika — *tråkiga*.

4.

Förmågan att kunna *tänka* sig sjelv, sätta sitt Jag som föremål för sitt eget tänkande, är det, som skiljer människan från djuren. Förmågan att kunna *bele* sig sjelv, sätta sitt Jag som föremål för sitt eget åtlöje, är det, som skiljer den högre menckliga intelligensen från den lägre.

5.

De *stora* olyckorna kan menni-

skan nog bära; det är de små förtretligheterna, som förbittra det menckliga livet. I de förra ligger till och med, så paradoxoxt det än låter, en viss njutning; de frammana en viss heroism: man tycker sig liksom hedrad av ödets väldiga klubbslag, man höjer upp sig på den tragiska koturnen och känner sig stor, — att icke tala om deras förmåga att rena själen från diverse slag och den spänstighet de dessutom skänka själskrafterna. — De små hvardagsförtretligheterna åter framkalla med sina otaliga knappnåls-stygn en oupphörlig och olidlig plåga, utan att medföra den allvarsammare motgångens luttrande nytta och utan att åt den naturliga menckliga fåfången skänka den lilla fröjden att få betrakta sig som tragedihjelte. — Man känner sig lyck-

lig att brottas med en Gud, man kan med nöje dö av ett kraftigt svärdshugg, men att långsamt stickas till döds av myriader mosquitos är väl det mest förtvivilade slut på ett meniskt liv.

6.

Det kan verkligen sättas i fråga, om icke *oftast* den menskliga dygden intet annat är än — bristen på fel.

7.

En gyllene regel är, att alltid hoppas det bästa, men på samma gång *ana* det värsta.

8.

Man kan indela vännerna så som man indelar statens Råd, — i *verkliga* och *titulära*.

Smicker är sockret på sällskaps-
livets stora pannkaka, — det tysta
förtalet mot andra den syrliga syl-
ten dertill.

Den *yttliga* världen (d. v. s. den
aldrastörsta delen av mennisko-
släktet) förstår nästan aldrig att
rätt skilja mellan sann bildning
och yttre polityr; de förmå icke
skönja det inre, själva *virket*, utan
fästa sig uteslutande vid det *fa-
nér* av pli och skick, som en stö-
re eller mindre verldsvana pålagt
människan, — ofta nog blott för
att derigenom dölja den sämre be-
skaffenheten av det inre. — Van-
ligen går under namn av "bildning"
hvad som egentligen icke annat är

än en större eller mindre grad av *belevenhet*.

11.

Ofta nog har oförskämdheten endast sin rot i blyghet. — Det ges nemligen personer, som söka dölja sin naturliga tafatthet bakom en mask av sjelvtillit, söka *konstla* sig till ett fritt och ogeneradt sätt, hvilket just tillfölje av sin brist på natur urartar till oförskämdhet.

12.

De enda adelsnamn vårt århundrade erkänner, äro — *Arbete* och *Intelligens*.

13.

Det är med människorna som med äggen: det är endast de tomma, som målas och förgyllas. Sprät-

tarna äro just mensklighetens pyn-
tade majstångsägg.

14.

Möter man en kavaljer och en
dam arm i arm, hvilka utan att
vexla ett ord endast se på hvar-
andra, kan man vara övertygad
om, att de äro *förälskade*. Be-
trakta de hvarandra och samtala,
äro de *förlovade*; samtala de, men
se åt skilda håll, äro de *gifta*.
Om de deremot arm i arm van-
dra vägen framåt utan att vexla
hvarken ett ord eller en blick, kan
man våga tio mot ett på, att de
äro — *syskon*.

15.

Det finnes tvänne slags vrede.
Den ena yttrar sig i förvridna
anletsdrag, rasande åtbörder och
skymfliga tillmälen: — det är *ha-*

gelskuren, som ljungar ut över kornfältet och tvingar axen med våld ner till jorden, — men då molnet gått förbi, resa sig småningom axen åter och allt är som förut. — — *Den andres* vrede åter döljer sig bakom leende mimer och isande hövlighet: — det är *frostnatten*, som tyst, men säkert dödar allt.

16.

Mannen väljer den han älskar, men kvinnan älskar vanligen den, som väljer henne.

17.

Den man, som vill behaga en kvinna, är redan till hälften på väg att älska henne. Icke så kvinnan: hon vill *alltid* behaga, således även den, som hon icke

älskar eller ens kan komma att älska.

18.

Utom den verkliga kärleken ges det även en annan, som leder sitt ursprung från fåfängan och den man skulle kunna kalla "societets-kärlek", såsom vanligast förekommande i de "bildades" sällskapsliv. De karakteriseras båda derav, att då den förra ständigt strävar att se den dyrkade och i denna åsyn söker sin njutning, går den sednares diktan och traktan huvudsakligen ut på att *visa sig* för sitt föremål — och detta alltid i möjligast bästa dager.

19.

De flesta nutidens män vilja behandla kvinnan på samma sätt som Ryssarne sina helgon: de knä-

falla för dem, men — sätta dem i skåp. De män, som mest *dyrka* kvinnan, äro vanligen de, som minst gynna hennes emancipation.

20.

Snillet är en vara, den vi män-
ner uteslutande lagt beslag på till
vårt eget behov. Snille hos en
kvinna, — det betraktas som —
kontraband, som blott undantags-
vis kan tolereras. En snillrik
kvinna är i de flesta männens ögon
ett oting.

21.

Det är med kvinnan som med
cigarren: — för hvarje gång den
tändes, förlorar den 50 procent av
sin arom.

22.

“Beslut och handling äro ett hos

kvinnan“. — Ja visserligen, dock endast *till en del*. Mig synes nemligen, som skulle kvinnan blott vid de mera avgörande punkterna av sitt liv lägga i dagen någon synnerlig beslutsamhet. Hur ofta se vi henne icke i livets alla små hvardagsförhållanden vacklande och nyckfull ända till barnslighet! — Vid viktigare tillfällen åter, då en hel framtids öden ligga i ett enda *nu*, tyckes hon liksom misstro sitt vankelmodiga förnuft och dess ledning och kastar sig i armarna på sin fina, sällan svikande *instinkt*. Det är först *då* "beslut och handling hos henne bliva ett". Samma kvinna, som endast behöver ett ögonblick för att genom ett raskt beslut ge en alldeles ny riktning åt hela sitt återstående liv, kan, då det är fråga om att köpa ett klädningstyg, stå timtal och välja,

än ett och än ett annat, och ändå kanske slutligen uppskjuta hela affären "tills vidare" — av brist på beslutsamhet. — Med oss, män-
ner, är åter förhållandet motsatt. Huru ofta förhastar vi oss icke vid livets alla småförhållanden, men gäller det deremot något av så pass allvarsam halt, att vi dervid löpa någon verklig risk, huru oscil-
lera vi icke likt pendeln mellan beslut och beslut och hinna knappt fatta ett sådant, innan vi redan återkallat det!

23.

Det är med vissa fruntimmers ålder som med trädens: — man får först lära känna den efter deras död.

24.

Löjligt nog är, att kvinnan i

dagligt tal sällan gerna hör på sig använt det höga namnet "kvinna". Det ser nästan ut, som skulle hon smått skämmas därför, då hon föredrager de vida plattare benämningarna "dam" eller fruntimmer". — Detsamma synes icke vara något utmärkande för *vår* tids kvinnor endast, det kan kanske räkna temligen höga anor. Åtminstone kunde man *möjligen* spåra en rättvis klagan över ett dylikt missförhållande redan i Walther von der Vogelweides vackra vers:

"Wib muss immer sin der Wiber
höchster Nahme".

25.

Disputera med en kvinna en hel timme, framlägg för henne tjugtal dräpande bevis, och hon skall ändå efter timmens slut avspisa dig med ett tvärsäkert: — "ja, det

der kan visst vara godt och bra, men — nu 'är det ändå så som jag säger“.

26.

Vi se ofta, att hustrun till en man med framstående intelligens förlorar all sin självständighet och identifierar sitt eget jag så med mannens, att hennes tankar och åsikter, hennes fraser och uttryck, ja till och med hennes tonfall och piktyr, påminna om honom. Detta synes isynnerhet vara fallet, der hustrun är av ett särdeles känsligt sinne och innerligt älskar sin man. Hon insmälter då så sitt eget väsen i hans, att hon som självständigt individuum förlorar all betydelse, blir en total *nolla*, men också såsom denna, ställd bredvid sin *enhet*, mannen, *tiodubblar* dennes värde, är hans *Megingjord*,

som mångfaldigar hans krafter i striden för det sanna, det goda eller det sköna.

27.

Hos de skilda könen får stundom *samma* egenskap alldeles olika namn. Mannens "vetgirighet" blir hos kvinnan "nyfikenhet". Hvad vi, männer, hos kvinnan kalla "halsstarrighet", det blir, överflyttadt på oss, genast — "karaktersfasthet". En man är "försigtig", en kvinna "pryd" eller "våg". Samma är förhållandet med "djervhet", "ihärdighet" (hos kvinnan beta de: "oblyghet", "envishet") m. fl. andra drag i karakteren eller lynnet.

28.

"Jag älskar", — i dessa ord framträder *menniskan* i sin rena

mensklighet, den höga idealbilden av allt sannt och ädelt menskligt, men: — "jag förlåter", — der nedstiger i språket *Gud själv*.

29.

I verdens ögon anses det i allmänhet (besynnerligt nog) för löjligare att berömma ett medelmåttigt arbete än att tadla ett utmärkt.

30.

Så paradoxalt det än låter, är det dock en sanning, att mycket läsande mattar tankekraften. — Man vänjer sig så småningom att låta tankarna föras i ledband av andra tänkare och liksom vänjer sig av med att tänka för sig själv. Det är med detta som med simmandet på korkdyna, hvilket till

slut gör en alldeles oförmögen att våga simma på egen hand.

31.

Man får ofta höra det omdömet om en novell eller roman, "att personerna deri äro så väl tecknade, att man tycker sig se dem levande röra sig framför en," ett omdöme, som vanligen anses såsom det bästa kriterium på arbetets godhet. — Men man tillägger härvid ej sällan författaren en förtjenst, den man egentligen sjelv eger: man glömmmer, att även en hjälplig fantasi kan ifylla de torftiga konturerna och av till och med underhaltiga elementer skapa sig levande gestalter, kall — likasom Gud. — av en handfull mull bilda en ypperlig Adam.

32.

Hvad som i den moderna fransyska romanen nästan uteslutande intresserar, är icke det man för det närvarande ögonblicket läser, utan det man i det nästa väntar att få läsa: man läser företrädesvis för att se — "hur det går". Hvarje kapitel, hvarje sida, ja hvarje rad är föga annat än blott en förberedelse för det närmast derpå följande; derigenom riktas uppmärksamheten oavvänt på hvad som komma skall och romanen blir — hvad man kallar "spännande". — Deri ligger grunden till herrar Sue's, Dumas' och kollegers ofantliga popularitet — till en stor del åtminstone. — Men boken i sin helhet gör derigenom ej något godt intryck: när man väl hunnit slutet, är också det

spännande, som utgjorde berättelsens hela intresse, slut och liksom efter hvarje annan nervretning återstår blott en slapphet, en tomhet, som är obehaglig. — Annorlunda är förhållandet med synnerligen de engelska romanerna: fantasien hettas ej här opp med bilder, som re- ta, men sedan förslappa, och uppmärksamheten hvilar lugnt på just det man för tillfället läser och ej på något följande. Det angenäma totalintrycket av ett dylikt arbete fortvarar derföre långt efter det man slutat läsa detsamma.

33.

Med Coopers "Skin-stocking-Tales" synes mig vara det säregna förhållandet, att enhvar av dem representerar någon viss färg, som — så att säga — utgör berättelsens grundton. Så röra sig alla

figurerna i "Hjordödaren" framför en fond av urskogens saftiga *grön-ska*; bakom händelserna i "Vägvisaren" skimrar tydligen Hudsonhavets *höglå* spegel. "Den siste Mohikanens" färgton är *rödbrun* som Chingangoogs egen hud; snöns bländande *hvithet* hvilar över "Nybyggarna", och den av solen brändade "gräsöknens" *rödgula* teinte framträder även tydligt i romanen av samma namn.

34.

När det kommer i fråga att karakterisera vissa större avdelningar i en vetenskap, t. ex. vissa grupper inom naturvetenskaperna eller vissa perioder inom historien, är det vanligen lättare för diletantan att se saken i stort: den lärde fackmannens öga skymmes lättare av en massa detaljer; det

händer lätt nog, att han "icke ser skogen för bara trån".

35.

Medeltidens Skolastik är en historisk bortbyting, som hvarken far eller mor, hvarken Filosofien eller Teologien, vill kännas vid. Filosofien hänför den till Teologien, Teologien åter till Filosofien: de tyckas båda liksom smått skämmas för densamma.

36.

Det finnes tvänne slags mod. Det ena är det äkta manliga modet, det högre och ädlare, — det andra är *talgoxens*, som inte flyr sin fiende, utan lugnt sitter kvar på sin kvist och låter fånga sig. Hos flera modiga människor än man tror, torde det sednare vara förhershkande,

37.

Den militära s. k. "tapperheten" är intet annat än en feber. Det skall vara en mer än vanligt klen utrustad person (eller också mer än vanligt överlägsen), som i krutröken, kanondundret och slagandet på bataljfältet kan undgå att fattas av denna blodiga yrsel, detta halft medvetlösa raseri, som såväl förr som nu alltid bekvämt hänförs under den stolta, välklingande rubriken *mod.* — Ett ursinnigt rusande "à la Francaise" med och mot bajonetter har dock föga att göra med den sublimes egenskap hos människan, som kallas *mod.* — Nej, läkaren, som under en pest lugn vandrar fram sin hemska väg mellan de döendes sängar på ett överfyldt sjukhus, — sjömannen, som icke lemnar

sitt sjunkande vrak, förrän han sett alla andra räddade, — se der representanter av ett *verkligt* dödsföreläggande, av det *sanna* modet!

38.

— Med hjertat som *minuend* och förståndet som *subtrahend*, blir resten oftast — *noll*.

39.

Sprätten liknar ett ullrikt får — *företrädesvis* deri, att hos båda ligger i hudbeklädningen nästan hela värdet av deras existens.

40.

Först när gubbarna totalt förlorat förmågan att *njuta* av pengarna, är det som de börja att njuta av *pengarna*.

41.

För en människa opp på ett högt berg och visa henne en vidsträckt utsigt, — och hon skall i de flesta fall mest intressera sig för — *horisonten*.

42.

Det är icke blott poeterna, som rosa barndomstiden, hvars himmel påstås "hänga full med lyror av det röda gull", — även en otalig mängd prosaiskt, d. v. s. "förnuftigt", folk se med suckar av saknad tillbaka på den tiden, då de förekommo i kolt eller mammelucker. Man har således allt skäl att antaga, att dertill verkligen finnes någon grund. Anledningen är måhända den, att för oss, som stå på livets middagshöjd och blicka ut över minnets oändliga panora-

ma, — för oss ligga dessa tider i ett *blånande fjerran*, som man vanligen är mest frestad att måla ut för sig med mer eller mindre paradisiska färger. Se N:o 41). — — Hvad själva barndomen angår, är det eget nog, att alla enstämmigt framhålla de *fröjder* denna tid erbjuder; alla tala gerna om, hur litet det behöves i de åren för att i det unga hjertat väcka en glädje så intensiv, att man vid mognare år sällan känner dess like, — men högst sällan hör man någon påpeka barndomens tidens *sorger*, som visserligen blott ha kort varaktighet, men säkerligen samma intensitet som fröjderna. Jag är övertygad om, att när ett barn sörjer sin vackra docka, som Kisse slitit sönder, eller kanske Kisse själv, när han engång samlas till sina fäder, — äro dess

tårar lika heta, dess smärta lika stark (märk väl, jag säger icke lika djup), som den sedermera egnas en dyrbar mors eller fars minne, ehuru det vexlande i barnalynnet snart torkar tåren och låter det friska löjet åter spela på de späda läpparna. "Det är litet, som roar barn", säger ordspråket. Ja visst, men *lika litet* kan dervidlag även bedröva, och det i lika hög grad. En tennsoldat, en brokig kattunslapp kan visserligen komma den lilla rosiga fysionomien att skina av glädje, men en nekad kringla kan också framkalla strida tårar av det mest brännheta slag. *Den* åldern, likasom hvarje annan sedan, har nog sina både fröjder och sorger, temligen jemnt fördelade kanske. Det synes mig, som vore den *enda* förtjensten hos denna så beprisade tid *den*, att

vi icke känna sorgerna så djupa och att de snart gå över. — Men samma är förhållandet med dess fröjder även; *den* förtjensten torde således vara temligen negativ. — — Att på fullt allvar önska sig tillbaka till barnåren kan vara befogadt endast i *det* hänseendet, att en dylik önskan ger tillkänna en större eller mindre portion — barnslighet.

43.

Det är icke efter år och dagar, utan efter *händelser*, som vi borde mäta tiden i vårt eget liv. Tiden kan nemligen springa mera fram på en timma, som är epokgörande i ens liv, än på hela tio år, der den ena dagen föga annat är än ett blott återupprepande av den andra. — Betrakta vi tiden med dylikt öga (i hvad såväl individen

som släktet i sin helhet beträffar), blir den icke *sköldpaddan*, som ihärdigt och jemnt släpar fram sina långsamma, men säkra steg, — den blir *haren*, som stundom kan slå sig ner bland buskarna invid vägen och hvilande på de yppiga tuvorna glömma allt i veklig ro, men i ett nu återta det förlorade i ett enda skutt. Den stora franska revolutionen t. ex. var ett dylikt språng av väldigaste slag. — En människas ålder borde sålunda mindre räknas efter hennes år än efter hennes erfarenhet.

44.

Menniskosläktet är en jätte; dess vandring framåt på historiens stora kungsväg sker med jättesteg, — steg, som vi pygmeer kalla perioder, epoker. -- Dess ena ben he-

ter: reformation, revolution; dess andra: reaktion.

45.

Historien visar oss, att mensklighetens heroer aldrig komma hit till världen på andra tider än då de just behövas, och då vanligen — i klunga. Man vore nästan frestad att tro, det *omständigheterna*, och icke *anlagen*, vore det, som alstrade våra stora män.

46.

Nationalitetsprincipen förhåller sig till kosmopolitismen som familjebegreppet till samhällsbegreppet. Såväl i tiden som i begreppet går familjen före staten: den sednare bildar sig ur den förra, och med lika organisk nödvändighet torde även kosmopolitismen utveckla sig ur nationaliteten. För

att komma till den förra, måste dock den sednares princip först tillräckligen utbildas. — De politiska företeelserna i vårt århundrade ge otvetydigt tillkänna *nationalitetens* strävan att företrädesvis göra sig gällande. Den rena kosmopolitismen åter tillhör kommande sekler att förverkliga.

47.

Det är hvarken från Kristi födelse, från hans död eller från hans uppståndelse vi lämpligast kunna börja vår tideräkning, — det är från första uttalandet av den satsen: "älsker edra ovänner; välsigner dem, som förbanna eder; görer dem godt, som hata eder; och beder för dem, som göra eder skada och förfölja eder!" — Det är nemligen *der* vi få söka gräns-

stenen mellan den hedniska och den kristna åskådningen av livet och världen.

48.

Galna kunna nästan endast mer än vanligt *klena* hjernor bli, — eller också mer än vanligt *starka*. — *Medelmåttan* lär väl vara mest betryggad mot slika rubbningar.

49

Genom att motsäga andras tankar bildar man sig egna.

50.

Anse aldrig din röst för ringa, när det gäller att uttala den! Mins, att hur ofantligt stor en summa än må vara, den dock icke består av annat än — *enheter*.

„Zünde nur immer ein Feuer an: — es
wird sich wohl Jemand finden, der sich
daran wärmt.“

Herder.

„Non dubito fore plerosque . . . . .“

Corn. Nepos.

„Aber . . . . .“

Goethe.

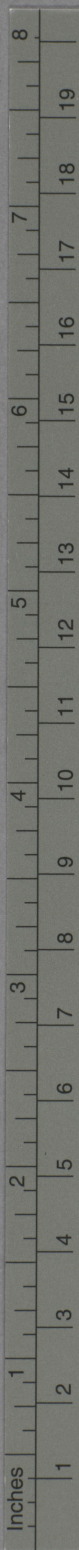

*Må kritiken sina griller
Ge en enda gång på båten!
Må den mig försmå!
— Den, som "trillat" dessa piller,
Blir så innerligt belåten,
Om det skedde så.*

Centimetres **TIFFEN** Color Control Patches © The Tiffen Company, 2007

Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta	White	3/Color	Black
